

Posudek vedoucího práce

Kamila Kohoutová, Specifické rysy lexika madeirské portugalštiny, 2023, 64 str.

Předkládaná práce se věnuje madeirské portugalštině a soustředí se na její lexikální rovinu. Práce se pohybuje na pomezí dialektologické a sociolingvistické studie a jejím hlavním cílem je zjistit, do jaké míry sami mluvčí madeirské portugalštiny vnímají vybrané lexikální jednotky jako regionálně příznakové a do jaké míry je toto vnímání motivováno sociologickými proměnnými. Téma považuji za velmi vhodně zvolené zejména proto, že se autorka nesoustředila na pouhý popis typických rysů dialektu (na toto téma již existuje relativně vysoké množství prací), ale zahrнула navíc i výše zmíněný sociolingvistický faktor, který práci dodává výraznou přidanou hodnotu.

Práce je přehledně členěna do dvou stěžejních celků. V prvním autorka poskytuje obecný vhled do problematiky, zařazuje madeirský dialekt do kontextu dialektů evropské portugalštiny a specifikuje jeho fonetické, lexikální i morfo-syntaktické rysy. Navzdory faktu, že autorka je studentkou bakalářského programu, jehož součástí není předmět Dialektologie, prokazuje obdivuhodný vhled do problematiky a schopnost z velkého množství sekundárních pramenů retrace adekvátní informace. Považuji za relevantní, že tuto problematiku shrnula relativně obsáhle, neboť přestože je madeirský dialekt poměrně hojně popsán v mnoha dialektologických studiích, tyto nejsou v kontextu české portugalistiky příliš známé.

Ve druhé části práce se pak autorka soustředí na vlastní výzkum a jeho analýzu. Základem výzkumu je obsáhlý dotazník, který autorka distribuovala mezi 120 rodilých mluvčích. Dotazník obsahoval 47 vybraných výrazů, které autorka považuje za příznačné pro madeirský dialekt, a respondenti měli identifikovat jejich význam a přiřknout jim i míru příznakovosti pro Madeiru. Je patrné, že autorka věnovala přípravě dotazníků i výzkumu značné množství času a dala si velkou práci s výběrem hesel, který logicky zdůvodnila, nicméně souběžně skýtá dotazník dle mého názoru i jisté diskrepance. Domnívám se, že je poněkud nesouměrné a může být až zavádějící mísit výrazy jako „bolo-do-caco“, což je výraz běžné každodenní konverzace, se slovy specifickými pro určitou činnost, jako je např. „garanito“, u kterých je silný předpoklad, že mluvčí, kteří takovou činnost běžně nevykonávají, je nebudou pravděpodobně vůbec znát ani ve spisovné verzi. Neméně problematické je hodnotit souběžně slova označující specifický koncept a nemající tudíž jiný ekvivalent (např. poncha) se slovy, která představují regionalismus k existujícímu neutrálnímu označení (např. abelha). Tato nesouměrnost může do určité míry relativizovat dosažené výsledky.

V závěrečné analýze autorka vyhodnotila 65 dotazníků, což je pro analýzu bohatě dostačující množství (z textu práce není zcela jasné, proč nevyhodnotila všech 120. Je to dáno tím, že zbylí respondenti se nepovažovali za rodilé mluvčí, nebo hrály roli i jiné faktory?). Prokazuje zde schopnost zpracovat značné množství dat a vyvozovat závěry, ovšem závěry jsou někdy příliš obecné a nejsou vždy dostatečně opodstatněné (např. je logické, že některé výrazy budou mít menší frekvenci aktivního použití, protože jsou sémanticky specifické, a tudíž kontextově limitované - viz dříve zmíněný výraz „garanito“. Obdobně není překvapivé, že bude frekventovanější výraz „poncha“, pro který neexistuje jiný ekvivalent, než výraz „abelha“, pro který může mluvčí použít ekvivalent „táxi“.) či systematicky propracované.

Autorka se soustředí převážně na komentář jednotlivých výrazů a jejich zajímavostí, ale postrádám jejich souhrn podle předem zvolených kritérií. Ten je stručně nastíněn v závěru práce, ale ocenila bych např. hlubší systematické objasnění frekvence výrazů a míry jejich příznakovosti v závislosti na sémantických polích či hledání podrobnější korelace mezi výrazy, které mluvčí znají, a mírou jejich aktivního použití. Systematičtější shrnutí dosažených výsledků by autorka mohla podat u obhajoby.

Dílčí problém spatřuji rovněž ve značné disproporci mezi teoretickou a praktickou částí práce. I když do praktické části zahrneme i část Metodologii, stále je praktické analýze věnována výrazně menší pozornost než části teoretické, což je velká škoda, protože autorce se podařilo sesbírat zajímavý korpus dat, který nabídl mnohá témata k zamýšlení a hlubšímu prozkoumání.

Souhrnem mohu říci, že práce dle mého názoru vykazuje vysoký potenciál, který bohužel nebyl zcela naplněn. Nicméně i tak se podle mého názoru jedná o velice kvalitní přehledovou práci doplněnou o mírně nedotaženou analytickou část. Považovala bych za nanejvýše žádoucí, kdyby se autorka rozhodla téma dotáhnout a rozpracovat dále a věnovala se mu např. v magisterské práci.

Po formální stránce je práce napsána čtivě a srozumitelně. Až na resumé obsahuje všechny formální náležitosti a disponuje i nesmírně obsáhlou a aktuální bibliografií. Obohacena je i o přílohu, jejíž součástí je samotný dotazník a vysvětlení slov v něm uvedených. Práce splňuje nároky kladené na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě. Pokud autorka při obhajobě doplní a objasní všechny požadované informace, navrhuji práci hodnotit známkou **v ý b o r n ě**.

V Olomouci, 8. ledna 2024

Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.